

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Practice Explicatum

Seu Decisiones Casuum Ad Singulos Decretalium Gegorii Papæ IX. Titulos,
& ad Consuetum Referendi Modum accommodatæ

Complectens dimidiam Decretalium Partem, videlicet nonaginta duos
Titulos, nimirum usque ad Titulum XX. Libri de Feudis exclusivè

Pichler, Vitus

Ingolstadii, 1728

Quæst. II. An Promissio sub fide Nobili &c. involvat verum jurame[u]tum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62305](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62305)

stura declaratione ac interpretatione
perverfa nihil scientes, licite omnino
jurant; cum tam diu praesumendum
fit illicita non comprehendi in gene-
rali formula jurandi, quamdiu mani-
feste non proditur extensio ad illicita.
Quod Sueci tam pravam intentionem
habuerint, quando à primis exigebant
juramentum, non constitit, & ideo
praesumptio erat in contrarium, & à
jurantibus rectè in mente excludeban-
tur illicita à suo juramento. Neque
dicit, Deum, qui interna scrutatur,
accipere juramentum in eo sensu,

quem intelligit ille, cui juratur. *can.*
quacunque 9. caus. 22. q. 5. ergo
DEUS acceptavit juramentum secun-
dum intellectum Suecorum, non
secundum intentionem vel protesta-
tionem jurantium. Nam *d. can. 9.* lo-
quitur de eo, qui dolosè jurat, &
fallaci acceptione juramenti alterum,
cui jurat, deludere conatur. Catholici
non jurarunt dolosè: nec bona fuisset
intentio ac intellectus, quem DEUS
acceptasset, apud Suecos, quibus ju-
ratum est, si jam initidè ita intellexissent
juramenti à se praescripti formulam,

QUÆSTIO II.

An promissio, quam Nobiles faciunt sub fide Nobili,
bey ihren Adelichen Ehren: guten Glauben und Trauen &c.
involvat juramentum?

MULTI sanè gravesque Doctores
hujusmodi modum loquendi
comparant, & pro vero juramento
habent, uti Speculator in *tit. de Ar-
bitr. §. fin. vers. sed quid si.* Joan. Andr.
& Ant. Butr. in *c. cum tempore de Ar-
bitr.* Alex. Alciat. & Jas. in *l. si quis*
major 4. c. de transact. ubi commu-
nem dicunt. *Surdus decis. 234. n. 4.*
Math. Coler. de process. execut. p. 1.
c. 16. n. 248. 251. Gail. l. 2. observ.
59. n. 1. segg. Richter decis. 33. cum
Facultate Jurid. Lipsiensis mense Julio
1629. Myns. cent. 1. observ. 17. n. 4.
Et ubi ex Baldo dicit, *speciem jura-
menti esse, si quis dicat, assero per fidem*
meam: Et in verbo veritatis. Myler
ab Ehrenbach, Cothman, Hering.
(R. P. Pichler Decisiones.)

apud Stryck. in *Ufu mod. Pand. lib.*
XII. tit. II. & multi alii apud Brunem.
Conf. 1. n. 48. & Berlich. *p. 2. concl. 21.*
à n. 36. quod maximè procedere ajunt
in Principe aliquid promittente sub fide
sua, vel *vel sub fide veri Principis.*
Menoch. Nevizan. Bursat. Cravetta &
alii apud Sturd. *n. 9. segg.* eò quòd
Princeps debeat esse immobilis, sicut
polus in caelo, item *Myns. lo. cit.*
Item apud Comites, Barones, No-
biles, Doctores, & Personas alias ho-
noratiores utriusque sexûs. Colerus
n. 289. & alii apud Berlich. *n. 37. 38.*
Certè hujusmodi formulis, bey un-
seren Fürstlichen / bey meinen
Gräfflichen / Freyherrlichen / oder
Adelichen Ehren / Treu und Glauben
Z z

ben/ multum tribuit notissima Germaniæ consuetudo, ita ut instar juramenti promittentem obligare statuatur prædicti DD. & hanc consuetudinem in Camera Imperiali receptam esse testentur Andr. Gail *obsero. cit. n. 6.* Mynf. *cent. 1. obsero. 47.* Meichsnerus *decis. Imper. decis. 1. n. 3.*

Probant I. Ex c. *ad aures 3. de his, quæ vi.* ubi renuntiatio aliàs infirma consolidari dicitur, *si juramentò, vel fide interposita, sit confirmata:* ergo fides interposita æquivalet juramento, & idem est, sub juramento aliquid promittere, ac sub fide sua. II. Ex l. *si quis major 41. C. de transact.* ubi æqualiter puniuntur, nempe infamiam incurrunt & actionem amittunt, qui contraveniunt transactioni, atque per salutem Principum eam confirmârunt: ac qui *invocatò Dei Omnipotentis Nominis* confirmârunt: ergo idem est sub juramento & sub fide Principis, Comitum, Nobilis &c. aliquid affirmare vel confirmare. III. Ex recepta passim consuetudine, præsertim in Germania, ubi formula, *hey Adelichen Ehren/ bey meiner Treu und Glauben/* apud Nobiles & Illustres vel alias egregias Personas, loco juramenti exigitur, & admittitur, ac pro juramento habetur, ita ut renuntiatio v. g. quæ aliàs de Jure exigat juramentum, non minus censeatur firmari per fidem Nobilem interpositam, ac per juramentum, atque contraveniens puniatur æquè, ac juramentum violans. IV. à pari: Quando fit promissio, renuntiatio v. g. hæ-

reditatis &c. per formulam an *Eyds-statt/ ich gelobe an Eyds-statt* &c. censetur præstari verum juramentum, & taliter facta promissio, renuntiatio, asseveratio, utpote in vim juramenti præstita, vim & effectum juramenti obtinet secundum consuetudinem Germaniæ, ita ut contraveniens eam quam perjurus puniatur, & Camera Imperialis relaxationem juramenti necessariam esse crediderit illi, qui hæc dicta formula aliquid asseruit. *Movius p. 1. Decis. 146. n. 7.* Stryckius *usu mod. Pandect. lib. 12. tit. 2. §. 10.* Rutger. Roland. *de Commissur. p. 7. l. 2. c. 11. n. 30. 40.* quia intentio eorum qui hæc formula utuntur, est juramentum & juramentò sua dicta firmare; hæc intentio eadem est eorum, qui hæc hanc clausulam suis dictis adjiciunt, & stulant. V. Ex ratione; quia juramentum potest modis, etiam sola mente, vel dicendo, promitto hoc in illud in veritate. Abbas in c. *At si filius de jurejur.* Corfet. in *ruir. de jurejur. colum. 5. vers. quæro sextio. Decis. 234. n. 4.* ergo etiam per verum in fide Nobili, Illustri, Comitum, Principum &c. cum intentio sic sua dicta præstantium, vel tales formulas detestantium vel exigentium, vel admittentium, sit jurare vel jurari. Id quod proxime VI. procedere videtur apud Principes, eò quòd in his nihil expressè præfulgeat quàm recta fides, & claras. *C. de Summa Trinit. §. fidei. C. thol. & Princeps* debeat esse immutabilis, sicuti polus in cælo, & lapidus angularis in terra. *Surd. n. 10. con.*

Ruin. conf. 13. n. 20. seq. Item VII. Apud Nationem Germanicam, quæ ab antiquo fidei interpositam, Treu und Glauben / tanti semper fecit, ac alie Nationes ipsum juramentum. Richter loc. cit. n. 6. Denique VIII. falsum asserens vel promittens sub fide sua puniri meretur ut perjurus, præsertim Princeps (consequenter & Illustres ac Nobilis) Andreas Gail n. 6. §. 7. id probans ex praxi Camera & cam. juramenti 12. caus. 22. q. 5. ibi: Dominus inter juramentum & loquelam nullam vult esse distantiam: quæ sicut in juramento nullam convenit esse perfidiam, ita quoque in verbis nonnullam debet esse mendacium; quia utroque & periculum & mendacium Divini Judicii poenâ damnatur, dicente Scriptura (Sap 1.) Os, quod mentitur, occidit animam: quisquis ergo verum loquitur, jurat; quia scriptum est (Prov. 14.) Fidelis non mentitur: ergo.

His tamen non obstantibus verior est aliorum D. D. opinio, quod hæc formula, bey Fürstlichen / Gräfflichen / Adelichen Ehren und Glauben / juramentum non sint, nec juramento penitus æquivalent per se, sed tantum enixiorem servandæ fidei expellionem contineant: ut adeo contraveniens asserito vel promisso hujusmodi verbis firmato perjurus proprie non efficiatur, nec poenis perjurii subiaceat, nec etiam sufficiat talis formula ad firmandum contractum vel pactum, aut in aliis negotiis, ubi Jura Juramentum exigunt. Glofs. in c. peult. de jurejur. Imola

in c. cum tempore, col. 1. de Arbitr. n. 2. Felin in c. querelam col. 3. de jurejur. Corset. in rubr. ejusd. tit. ubi vocat communem. Covarruv. in c. quamvis de Pact. in 6. p. 3. §. 2. n. 9. cum Cajetano, in 2. 2. q. 89. art. 6. Alciato, Dom. Soto. &c. item Joan. Torre de pactis futurae successionis lib. 2. c. 8. per tot. Samuel Stryck. in usu mod. Pandect. lib. 12. tit. 2. §. 15. & tract. de filia Nobili renuntiante, c. 3. n. 11. 12. Frantzk. ad ff. tit. cit. n. 27. Gerbet de cautelis Juramentor. p. 2. Sect. 1. c. 2. n. 33. Carpz. in Jurispr. for. p. 2. const. 36. def. 9. n. 2. Gravæus & Fabricius ad Gail. lib. 2. observ. 59. Max. p. 1. decis. 132. & decis. 146. n. 2. Berlich. p. 2. concl. 21. n. 39. Andr. Rauchbar in suis qq. p. 1. q. 34. n. 16. Hartm. Pift. l. 4. q. 6.

Ratio est I. Juramentum ex sua essentia est invocatio Dei in testem, seu jurare est dictum suum confirmare invocato Deo in testimonium, si- ve dein Deus ipse immediatè vocetur in testem, si- ve per aliquam creaturam, in qua Deus singulariter relucet, ut habet communis cum S. August. de Sermon. Domini in monte c. 17. & S. Thoma 2. 2. q. 89. a. 1. ut si dicatur, bey Gott / bey meiner Seel / per Deum, per Cælum, per Fidem Catholicam, per S. Evangelium, per Deiparam, per Sanctos, per Animam meam &c. vel: sic me Deus adjuvet &c. Sed Deum nec in se, nec in aliqua creatura, in qua Deus, vel aliqua Divina perfectio Veracitatis, Bonitatis &c. specialiter reluceat, in testem invocatur, qui aliquid asserit vel promittit per fidem suam, bey seinen Adelichen

chen Ehren/ Treu und Glauben etc. neque hujusmodi verba implicite saltem hanc Dei invocationem in testem significare videntur: ergo non sunt juramentum, nec æquiparantur juramento in se & per se. Confirmatur: Juramentum non est, quando aliquid firmatur per tale quid, quod est commune Christianis ac Gentilibus Paganis, & Ethnicis (nisi nimirum sit tale quid, in quo utrique agnoscunt specialiter relucere perfectionem veri Dei, fallentem vindicantis &c.) cum isti utpote verum Deum non agnoscunt, verum juramentum præstare nequeant: sed sua verba firmare per interpositam fidem suam est firmare per aliquid æquæ Gentilibus, Paganis, Ethnicis, atque Christianis conveniens, & utrisque commune, in quo non agnoscunt specialiter relucere perfectionem veri Dei fallentem punientis &c. ergo

Ratio II. petitur ab exemplo Imperatorum, apud quos non sufficit, si Capitulationes suæ Electioni præmitti solitas confirmant interposita fide, sed requiritur insuper verum juramentum; nam in fine omnium Capitulationum debent ponere hæc verba concepta: bey Unseren Königlichchen Ehren und Wården / und Worten / im Nahmen der Wahrheit zugesagt / inmassen Wir dann das mit einem leiblichen Eyd zu GOTT und dem heiligen Evangelio geschworen &c. ergo jurare contradistinguitur, & plus dicit, quàm interpone e fidem suam Imperatoriam, Regiam, Illustram, Nobilem,

Ratio III. sumitur ex c. quædam de Pact. in 6. c. 6. c. 28. x. de jurep. & aliis Juris Canonici textibus, quibus colligitur, quòd actus non obligatorii, saltem in aliqua ratione firmantur & servandi sunt, si eis adjectum est juramentum, ex causa reverentiæ Divini Nominis, sed reverentia Divini Nominis non stringit, ubi Deus non est vocatus testem, sed tantum fides hominis interposita, & sic tantum agitur de reverentia & honore jurantis, ut fit per formulam, bey meinen Adelichen Ehren/ Treu/ und Glauben etc. ergo hæc verba juramentum non continent, neque illi æquivalent, nec actus aliàs invalidos in vim juramenti valere faciunt. Confirmatur:

Jura requirunt juramentum, in suo proprio sunt intelligenda: sed bey meinen Adelichen Ehren etc. in sensu proprio non significat juramentum, seu invocationem Divini Nominis in testimonium: ergo, quidem haud gravatè admitto, quod violatio fidei, sub dicta formula majorem contineat turpitudinem, quàm violatio simplicis promissionis perjurium tamen planè non potest deprehendere in tali violatione promissionis sub fide Nobili factæ.

Dixi tamen I. penitus Juramentum non æquivalat; quamvis enim aliqui actus possint, & soleant in quibusdam locis tribui huic formulæ, quæ conveniunt juramento, v. g. quæ majorem tribuat firmitatem verbi

vel actui, assertioni, vel promissioni, quam habent per se & ratione sui, quod loco juramenti veri accipiatur à parte, cum qua negotium geritur, vel à Judice, qui testimonium recipit sub tali fide depositum &c. quod non observans promissionem, taliter factam, puniatur gravius, obligationem tamen Religionis, juramento peroniam, non parit, neque perjurum condituit, qui falsum sub hujusmodi formula asserit, vel promissum non observat, neque ut talis puniri potest, neque subest relaxationi Superioris Ecclesiastici vel jurisdictioni, uti juramentum verum.

Dist. II. *Per se*; nam per accidens, & vel ex erronea intentione adhibentis talem formulam, & pro vero juramento habentis, vel ex communi persuasione alicujus Communiratis aut loci, per hæc verba verè jurari & DEUM in testem vocari existimantis, vel intendentis, posset habere rationem veri juramenti. Interim tamen hoc probari deberet, nec facile poterit; cum homines apprehensis ritè terminis & vocibus vix apprehendere possint vel existimare, sub iis comprehendendi invocationem DEI in testem; neque credibile est, quod in locis, ubi apud Nobiles & honestioris conditionis Personas hæc formula loco juramenti ex consuetudine introducta est, mens fuerit, vel adhuc sit, verum juramentum præstandi per hæc verba, si enim voluissent hoc, aut vellent, formulam veri juramenti reliquissent immutatam, qualis adhibetur

ab inferioribus personis. Credebant igitur, & adhuc credunt, atque credi volunt, quod etiam non præstito verò juramento, per quod DEUS vocatur in testem, sed sola sua fide interposita, æquè parùm fallant ejusmodi Personæ egregiæ, ac aliæ juramento verò interposito.

Remove nunc oportet adversantia argumenta. *Primum* ex c. ad aures nobis potius, quam adversariis favet; cum fides interposita à juramento videatur contradistingui; sicut enim renuntiatio firmatur per juramenti seu Religionis obligationem adjectam; ita & firmatur suo modò per fidei seu fidelitatis obligationem adjectam; nam sicut Religio, ita & fidelitas, specialis est virtus, ad firmandum aliquem actum idonea. *Secundum* idè non stringit, quia violatus honor Principis, sub cujus fide inita est transactio vel alius contractus, pari pœna vindicari utique potest cum violatione honoris DEI per non observatum juramentum, quin tamen promissio vel assertio, per fidem Principis firmata, verum sit juramentum, & contraventio verum perjurium. Adde, quod non videatur esse in potestate Imperatoris æquiparare juramentum, quod fit essentialiter interposita DEI auctoritate, & fidem suam verbis adjectam, & ut hæc illi æquipollet in se. Cæterum longè aliud est affirmare, vel promittere aliquid *per salutem Principis*, quæ verba forsitan possunt constituere juramentum execratorium implicitum, & aliud *sub fide Nobili &c.*

Z z 3

Tertium

Tertium enervatur ferè simili responso; quamvis enim in Germania consuetudo habeat, ut Nobiles in quibusdam casibus non iuramentum corporale aut formale præstare debeant, sed loco iuramenti utantur dictâ formulâ, *hey adelichen Ehren* &c. ita ut etiam aliquos effectus, iuramento aliàs competentes habeat hæc formula, v. g. ut valeat contractus vel renuntiatio, quæ aliàs iuramentum requirit ad sui valorem, vel ut simili pœna puniantur contravenientes; quamdiu tamen non probatur, ut nec probari potest, tali formula utentes velle per eam DEUM vocare in testem, tamdiu iuramentum non est, nec verè & propriè æquiparatur iuramento, ita ut contravenientes perjuri fiant, vel perjurii pœnam incurrant, vel contra Religionem peccent, vel sic dicendo actum Religionis exerceant, sicut verè iurantes in veritate, iustitia, & iudicio. Imò ipse Gail adversarius n. 5. cum Felino & Glossa in c. penult. de iurejur. V. quod promissit. fatetur, comparationem fidei & iuramenti non procedere quoad paritatem pœnæ, & fortius puniri violatorem iuramenti, quàm fidei.

Quartum recipit distinctionem: Si ad aliquem actum de Jure vel consuetudine requiritur iuramentum verum, uti ad renuntiationem hæreditatis paternæ requiritur de Jure Canonico, formula *an Nyds / Statt* non sufficit, nisi deferens iuramentum velit hæc formula esse contentus; sicut etiam de Jure Saxonico ad dictam filio-

rum Nobilium renuntiationem sufficit dicta formula; ratio, quia iuramenti forma à Jure præscripta, in Judiciis recepta, non impletur æquipollentia. Max. p. 1. decis. 1. 4. Schrad. de feud. p. 10. n. 247. Harms. stor. l. 4. q. 6. n. 3. Kellenbenz de renuntiat. success. q. 3. n. 6. seqq. Carpov. const. 16. def. 6. Jurisprud. for. Si verò quæstio sit de sola fide & obligatione negotii, sub illa contestatione gestæ confirmati: altera distinctio est adhibenda: Vel enim ex consuetudine loci formula hæc, *an Nyds / Statt* quid asserentes vel promittentes intendunt, aut intendere præsumuntur vocato DEI nomine, & sic iuramentum, sua firmare dicta? & omnino rari censendi sunt, & hæc formula (utpote in vim iuramenti, non in vim loci adhibita) æquiparatur vero iuramento, tam pro conscientia quàm pro foro exteriori obligans in virtute Religionis, minus ac formale iuramentum, non intendunt per hæc verba, consuetudinis non præsumuntur auctoritate DEI sua firmare dicta, hæc formulam loco iuramenti verè adhibent (uti ipsa verba, *an Nyds / Statt / indicant*) tunc verum iuramentum non continent, obligans in virtute Religionis; quod enim adhibetur vice & loco alterius, v. g. pecunie, frumenti, equi &c. pecunie, frumenti, equus non est: & non iurare non censentur, nec utuntur tali formula contrahunt obligationem Religionis iuramento propriam.

Germaniæ Judicis ex communi consuetudine dicitur hæc formula, *an Wils Statt / in vim juramenti, & non precisè loco juramenti adhiberi, adeoque implicitum continere juramentum, ita ut contraveniens æquè incidat in perjurium, ac si juramentum formale & explicitum violasset; eo quod taliter firmans sua dicta tacite DEUM in testem invocasse censetur.* Stryck. in usu mod. Pand. lib. 12. tit. 2. §. 14. Gerbet lo. cit. n. 26. cum Colero, Mey. Wesenbec, Extra Judicia res inde pendet, an tali formula utens intendat tacite DEUM invocare in testem, vel an eum in fidem deferat hæc formula, ut aliquis per eam idem faciat tacite, quod alia per formale juramentum, scilicet DEUM in testem vocet, saltem tacite; quod meo quidem iudicio præsumendum in dubio non est. Multò minus, quando solùm adhibentur vel exiguntur verba, *hey meinen Adels-then Ehren / Trauen / und Glau- ben /* cum ex se minus exprimant vel includant interpositionem autoritatis Divinæ.

Quantum tunc demum procedere possit, quando ex circumstantiis vel consuetudine probaretur, per hujusmodi formulas ex mente utentium tacite invocari Divinum Numen in testem; quod planè verba non significant per se, imò non facile probabitur, quòd vi consuetudinis vel circumstantiarum id significant.

Sextum eodem ferè modo expeditur; quamvis enim Principum fides debeat esse specialiter firma & immobilis, tamen ejus interpositio non est per se Divini Numinis in testem invocatio.

Septimum æquè parùm valet; licet enim Natio Germanica floruerit semper præ cæteris Nationibus integritate fidei in assertis juxta illud: *ein Mann ein Mann / ein Wort ein Wort /* & sic Germano sub fide sua aliquid asserenti tam securo fortè fides habetur, ac aliis sub juramento vero aliquid asseverantibus? inde tamen non sequitur, Germanos per fidem suam interpositam verè jurare, aut DEUM vocare in testem intendere.

Octavum nihil omnino probat; quamvis enim gravius mereatur puniri, qui contravenit fidei suæ specialiter interpositæ, cum gravius delinquat contra fidelitatem, quàm qui simplici promissioni, vel asserto; tamen ut perjurum puniri per se posse negatur, & jam supra cum aliis negatum est. Ex allegato Canone, si juxta mentem Adversariorum intelligendus esset, inferretur nimium & evidenter falsum; quia sequeretur, inter simplex mendacium & perjurium, ac inter utriusque poenam non dari discrimen; quod est contra Theologos, Canonistas, Doctores plerosque omnes, contra rationem, praxim, & persuasionem communem.